

Naročnina znaša:

esoletna . . . K 4-
poluletna . . . K 2-
četrtletna . . . K 1-
posamezna šte. 10 vin.

Ne frankirana pisma se
ne sprejemajo; roko-
pisi se ne vračajo.

Naša Moč

Glasiló slovenskega delavstva

Uredništvo in uprav-
ništvo v Ljubljani,
Katoliška tiskarna

Oglasi se sprejemajo
po dogovoru.

Štev. 42.

V Ljubljani, 14. septembra 1917.

Leto XII.

Profesor dr. J. Janežič:

Potreba dobre krščanske organizacije.

(Dalje)

1. Zvezda padla z neba.

Ko je zatrobil peti angel, je videl sv. Janez »zvezdo z neba padlo«. Kaj pomeni ta zvezda? — Ni lahko zadeti celega pomena z vso natančnostjo. Razni učenci nam podajajo razne misli. Iz raznih teh razlag bomo pobrali, kar je videti bolj primerno. Ta zvezda ni prava zvezda, nebesno telo, kakor jih gledamo v jasni noči, ampak je le podoba ali simbol neke ideje, nekega načela ali principa. To idejo treba poiskati.

Ko je ustvaril Bog četrty dan solnce, luno in zvezde na nebu, jim je tudi določil namen, zakaj so postavljene na nebo: da svetljo čez zemljo in gospodarijo dnevu in noči in ločijo luč od teme. To je naravni namen zvezd. Enak namen bomo iskali v tej simbolični zvezdi; ena ideja je ali en princip, ki ima namen in moč, da svetli, daje luč spoznanja, en princip, ki gospodari v raznih okoliščinah in razmerah, ki loči luč od teme, resnico od laži. Ta ideja in princip je po naši sodbi ideja družabna, socialni princip organizacije.

Družabna ideja je z naravo človeško tesno sklenjena, človek je družabno bitje. Mož in žena, stariši in otroci je prva družba in podlaga vseh drugih družb. Iz rodbine se razvija zadruga, iz zadruge pleme in narod. Poleg tega se snujejo politične družbe kot občine, države in njihove zveze. Vse te družbe so nujne in izvirajo iz človeške narave. Za razne zasebne namene in koristi si ljudje snujejo prostovoljne družbe, stanovske zveze, strokovna društva in druge vrste organizacije.

Ideja združevanja je dobra in zdrava ideja, dokler se drži pravih načel in poštenih namenov. Te namene in ta načela je Bog zarisal v človekovo dušo, ko mu je utisnil naravne postavbe. Ko te postavbe niso zadostovale, je Bog pomagal še s posebnimi naredbami, kakor jih nahajamo zapisane v sv. pismu božjega razodetja.

Ako snujejo in upravljajo ljudje svoje družbe male in velike, nujno in prosto po tem božjem pravu; so te družbe prav urejene, stoje na zdravi podlagi in služijo

svojim članom v blagor, v srečo časno in večno.

Dokler se ta družabna ideja drži božjega prava, je svetla zvezda na nebu, ki sveti ljudem, ki gospodari človeku in loči napake in zmote iz organizacije. Ako pa človek začne snovati družbe brez ozira na božje pravo in uporabljati pri upravi kriva načela, tedaj je zvezda padla z neba.

Ko je sv. Janez pisal apokalipso leta 96. po Kristusovem rojstvu, je že videl to zvezdo na tleh. Rodbine, narodi in države so bile v tistem času družbe, ki se niso ozirale na pravice božje. Koliko napak je bilo že v rodbini! Mnogoženstvo, prešustvo, kruta surovost in samopašnost. Izreja in odgoja otrok je bila večkrat nespametna in kvarna. Ni prostora tu popisovati mnogovrstne napake v družini. — Bile so pa tudi v tem času že poštene krščanske družine posejane med pagani.

Država tistega časa, rimsko cesarstvo, in druge barbarske države so izgubile pravo načelo in sprejele mnogo krivih in nesramnih sredstev v svoje zakonodajstvo in upravo. Rimski cesar je stal na čelu države ne kot ob Boga postavljen vladar, ampak zahteval je zase božjo čast in si prisvajal vse pravice nad svojimi podložniki brez ozira na božje in naravno pravo. Sužnost je huda rana telesne človeške družbe v poganski dobi. Nравnost je bila brez višjih nagibov, malikovalstvo izkvarjanje božje službe. — Le sv. katoliška cerkev je bila v tem času svetla zvezda na nebu združništva in državne uprave, a zvezda višje vrste.

2. Ključ do vrat brezdna.

Ideja združna je bila propadla globoko, postala je nesposobna služiti svojemu namenu, sreči človeštva. Ljudje so sploh čutili ta nedostatek in hrepeneli po izboljšanju in spopolnitvi. To bi se bilo tudi res zgodilo, ko bi bilo krščanstvo prepojilo vso družabno organizacijo. Deloma je ta srečna spojitev vspela, kakor za kratko dobo pod rimskimi cesarji, in nekoliko boljše v srednjem veku v rimsko-grmanskem cesarstvu. Obilno dobrega sadu za Evropo in še za druge kraje je prinesla ta zveza, dokler je ostala in životne sile kazala. Od l. 800. pod cesarjem Karlom Velikim do francoske prekucije približno. Vsa evropska kultura v preteklosti je bila sad te zlahtne zveze. Žal, da je docela skoro

prenehala. Tej padli zvezdi je bil dan ključ od žrela brezdna. Kaj to pomeni?

Primerjamo najprej, kaj pomenijo besede Jezusove, rečene sv. Petru, apostolu: »Tebi bom dal ključ nebeskega Kraljestva«. . . S temi besedami je bila dana sv. Petru oblast vladati, ukazovati in soditi v kraljestvu božjem. Kar bo zavezal na zemlji, bo zavezano tudi v nebesih. Torej neka zaveza je bila s tem označena in tudi sklenjena. Ako je bil dan tej padli zvezdi ključ do žrela brezdna, moramo misliti na enakovrstno zvezo. Nositelji združne ideje stopijo v zvezo s peklenškimi močmi, da delajo potem po načrtih pekla za namene satanove.

Zveza ta se je napravila; vrata brezdna so odprta in delovanje se takoj pokaže. Iz brezdna se dviga dim, kakor dim iz dimnika velike peči. S tem je satan pokazal, da sprejme zavezo in je začel takoj od svoje strani pomagati, sodelovati. — Takoj se pokažejo naravni nasledki velikega dima; solnce otemni in tudi zrak je napolnjen, da ni moč daleč in ne jasno videti. V tej podobi pomeni solnce resnice božje postave, kakor je učil katoliška Cerkev, zrak z dimom napolnjen pomeni mišljenje, prepričanje in naziranje človeštva v pravih načelih in naukih, po katerih se ima razvijati in voditi socialno življenje. Božja pravica je izključena, zato gospodarijo človeške misli, pa še te niso zdrave, naravne, ampak vsled peklenškega dima, to je od hudobnih, lažnjivih, brezbožnih teorij zatemnele, nejasne in negotove. Dim v zraku ima pa še to slabo pritiklino, da družni nas in oči in dela človeka razburjenega. Isto dela tu peklenški dim po glavah človeštva. Ne le v neko meglo jih zavija, ampak dela jih tako nemirne in nervozne.

Poglejmo zdaj krog sebe, kako je po glavah naših ljudi v tem oziru. Kaj mislijo, kaj pričakujejo, kako poročstvo imajo za uredničenje svojih teorij?

Vpliv Cerkve na državo, na šolo, socialne razmere, na združno organizacijo vsi odklanjajo. Mišljenje ljudi je proticerkveno, protikrščansko, bojno razpoloženje. V tem se kaže vpliv pekla, ki ni zadovoljen s tem, da odpade, da se odtegne vladiji Cerkve in božje pravice, ampak gre dalje, gre v boj proti cerkvi, ki mu ni storila nobene krivice. Neko željo čuti tak človek v sebi vojskovati se zoper katoliško Cerkev, njene naprave in zapovedi. Veseli človeka, če more Cerkvi kaj škodovati, jo ponižati,

zasmehovati. In to je ravno znamenje satanske primese v človeškem mišljenju in delovanju.

Kdaj se je to začelo? — Gotovo je satan že od nekdanj zlorabil ljudi posamezne in skupine za svoje namene, da je nastopal sovražno proti kraljestvu božjem, vstvari zavezi proti katoliški Cerkvi. Vendar ni stopil noben narod in nobena država prostovoljno v tako službo, ampak satan je le porabil razne prilike in je vse tako napeljeval in zapeljeval, da je služilo njegovemu namenu. — Ko so n. pr. rimski cesarji v prvih časih krščanstva preganjali Cerkev, jih je gotovo satan na to šuntal, vendar pa Nero, ali Dioklecijan nista imela zveze s satanom in tudi nista imela name-na in volje njemu služiti. Pod krinko družih namenov in ciljev se je vršil ta boj. — Isto smemo reči o raznih herezijah in krivovercih, ki so krepko pomagali satanu sejati ljuliko zmote med resnico sv. vere. Gotovo jih je satan šuntal, naj se ne uklo-nijo, naj ostanejo trdovratni, saj imajo pravico na svoji strani in tako naprej; vendar ne Hus, ne Luter, ne kateri drugi teh mož bi ne bil hotel priznati, da stoji v satanovi službi; vsak je trdil, da služi pravici in to-rej Bogu.

Ta reč pa se je izpremenila korenito s časom. Človeštvo je dozorelo v hudobiji in je prišlo tako daleč v svojem napuhu, da je napovedalo boj Bogu samemu. Name-noma so sramotili sveto vero, zaničevali Cerkev, duhovnike, redovnike iz hudobije. Napake sme pač vsakdo grajati tudi na cerkvenih članih, vera sama pa je dar bo-žji, to sramotiti iz hudobije je boj satanov zoper kraljestvo božje.

(Dalje.)

Zakaj zahtevamo samoupravo?

»Slovenski Gospodar«, ki ga urejuje dr. Korošec, piše: Nemci ne marajo Slo-vencev, ne marajo nas niti ne na Dunaju, niti ne v Gradcu. Dunajski župan dr. Weisskirchner vedno naglašuje, da hoče varovati »nemški značaj« mesta, v Gradcu,

»dem Hauptbollwerke der Deutschen gegen die Slaven« (glavni trdnjavi Nemcev zoper Slovane) niso pustili niti slovenskih govorov v cerkvi razen beguncev. Velike sitnosti so imeli prireditelji slovenskih zabav, in v zadnjem času se je cel Gradec pohujševal, ker so nekatere stranke dobi-le po pomoči kavine karte z dvojnim, to-rej tudi s slovenskim besedilom. Groza!

Nemci nas torej ne marajo, a da bi bi-li Nemci zase in mi zase, to se pravi, da bi mi Jugoslovani imeli avtonomijo, tega pa tudi nočejo. Toda vsak treznomislec človek mora spoznati, da tako ne more več iti dalje. Razmere med nami in Nemci se morajo izpremeniti. Ni mogoče, da bi nas po vojski še dalje izzivala ptujska mestna družba s svojim Ornikom, Linhar-tom, Slavičem i. t. d. Ni mogoče, da bi Südmarka in Schulverein še dalje ogro-žala naš narodni obstoj! Mi sicer nočemo nobenega, pa prav nobenega nemškega otroka, a tudi niti en slovenski otrok se ne sme izgubiti v nemških šolah. Kar spa-da k vaši kulturi, to imejte, Nemci, le sa-mi. Kar pa je naše, to mora naše tudi osta-ti. Tudi tega nočemo Slovenci, da bi nas po vojski še dalje sekiralo nemško uradni-štvo. To je izključeno. Raznih obubožanih nam sovražnih grofov, baronov, vitezov, »plemenitih von« in »kurzovcev« je naše dobro ljudstvo do grla sito. Naš kruh jedo, a z nami nočejo čutiti, zato naj gredo tja, kamor spadajo.

Slovenci hočemo po vojski imeti mir tudi s svojimi sosedi. To pa je mogoče sa-mo s tem, če dobi naš narod avtonomijo. To je vsakemu jasno, zato se bomo za-vzemali in borili za avtonomijo tako dol-go, da jo dobimo. Pisec teh vrst biva med ljudstvom in vsak dan občuje z ljudstvom, zato ve, kako naš narod hrepeni po tistem času, ko bo prost nam nasprotnih, nadutih uradnikov! Zato je ljudstvo neizmerno navdušeno za samoupravo. In na Slovenskem ni več mogoč narodnjak, ki bi bil proti av-tonomiji. Enako navdušeni so naši vojaki

* E. v. Seydlitz: Handbuch der Geographie, 1914, str. 91.

na frontah. Njih narodni ponos se je viso-ko povzdignil. Pred par dnevi mi je pisal eden med drugim te-le besede: »Upam na boljše čase za Slovence in sploh za Jugo-slovane. Dovolj časa je bil naš narod v su-ženstvu in pod nadvlado tujih narodov. Toda vojna nas je prebudila. Bog daj, da bi minuli kruti vojni časi in bi mi Slovenci živeli v naši mili avtonomni domovini pod vlado blažega cesarja Karla!« Nemci, čujte besede našega vojaka: »vojna nas je pre-budila!« Da, vojna je nas prebudila, vojna je silno povzdignila narodno zavest; naši vrli sinovi se v tej vojni izvrstno borijo in kot plačilo za zvestobo hočemo in moramo mi imeti narodno avtonomijo.

Stranke na Hrvatskem.

V naši državni polovici smo podali Slovani v državnem zboru na Dunaju dne 30. maja svoje deklaracije, s katerimi stojimo in pademo. Naglašamo, da smo to storili v naši državni polovici in da se to zgodi, čim se sestane bosanski sabor tudi v Bosni, to je že gotovo dejstvo. Pač lep uspeh delavnega načelnika »Jugosl. kluba« dr. Korošca. Nehote se pa vprašamo, kaj pa v drugi državni polovici. O ogrskih strankah in tamošnjih razmerah ne mislim pisati, saj je našim čitateljem itak znano, da tudi nov demokratični duh ni prinesel tamošnjim nemažarskim narodnostim nobe-ne svobode, nobenih pravic, vse gre po starem, čezdalje slabše...

Ostane nam Hrvatska. Kakšne stranke so tam in kakšno stališče zavzemajo na-sproti deklaraciji »Jugosl. kluba«.

Svoječasno je ustanovil pokojni dr. Ante Starčević na Hrvatskem takoimenovano pravaško stranko, katera je imela v programu uničenje pogodbe z Ogrsko in pa združitve avstrijskih Jugoslovanov na temelju hrvatskega državnega prava. To sta bili glavni točki njegovega programa. Pravaška ideja je pridobivala čezdalje več pristašev in če prideš danes na Hrvatsko, vidiš, da so v srcu vsi pravi Hrvatje res pravaši. In pravaška stranka je rasla. Saj

H. Conscience:

Revni plemenitaš.

Šesto poglavje.

Štirje dnevi so minuli, odkar je od-klonil gospod Denecker svoje dovoljenje za poroko, ko se je peljala po polju pol ure pred Grincelovim najeta kočija. Na samotni, peščeni poti se je ustavila.

Iz nje je skočil mlad mož. Kočijažu je z roko pokazal krčmo, kamor naj zapelje. Konja je kočijaž obrnil, kočija se je odpe-ljala; mladi mož je pa hitro odšel v nas-protno smer. Nemiren je, kakor da se boji lastnih misli.

Kakor hitro je zagledal med drevjem Grinzelo, se je previdno plazil ob meji, hodil po poti sem in tja, skrival se ji je. Pred drevoredom je veselo vzkliknil; vrata so bila namreč na stečaj odprta!

Previdno se je splazil skozi mejo do mostu; po prstih se je plazil tiho mimo najemnikove hiše do visokih dreves, ki so liki zid obdajali Grinzelo.

Komaj je na stezah vrta napravil ne-kaj korakov, ko je obstal; tresel se je.

Zagledal je Lenoro. Sedela je pod gr-mom; glavo je imela naslonjeno na rob mi-ze. Globoko je vzdihovala, prsi so se ji dvi-gale; s prstov, ki so zakrivali njene oči, so padale liki biseri svitle solze v pesek.

Z lahkimi koraki se je približal mladi mož. A kakor se je tudi brez šuma bližal, dekle je dvignilo glavo in poskočilo. Treslo se je, ko jo je Gustav nagovoril; zakričalo. Rado bi pobegnilo, a predno je napravilo korak naprej, je že klečal mladi mož na kolenih pred njo; krčevito je držal njene roke in govoril:

»Lenora, Lenora! Poslušaj me! Če zbežiš, ako mi odkloniš tolažbo, da te zad-njič pozdravim in povem, koliko da trpim in upam, bom umrl pri tvojih nogah ali pa odšel ubitega srca in umrjem daleč od mo-je domovine, daleč od tebe, ljuba moja se-stra, moja miljenka, moja nevesta! O Le-nora, na najino ljubezen te rotim: ne za-vrzi me!«

Tresla se je sicer Lenora na celem svojem životu, a njen obraz je bil dostojen in ponosen. Hladno in zmerno je odgovo-rila:

»Čudim se, gospod, Vaši predrznosti! Po razžalitvi storjeni mojemu očetu mora-te imeti srčnost groze, da se zopet na Grinzelo pojavite. Oče leži zdaj bolan na postelji; njegov duh je podlegel sramoti; trese ga mrzlica. Ali tako izkazujete hva-ležnost moji ljubezni?«

»Moj Bog, moj Bog! Mene obtožuješ, Lenora? Kaj sem pa zagrešil?« je zaklical obupan mladi mož.

»Nič skupnega ni več med nama,« je nadaljevalo dekle. »Nismo tako bogati, ka-kor Vi, kri, ki se preteka v naših žilah, ne prenese nobenih psok! Ustanite in od-stranite se; nočem Vas več videti!«

»Milost! Usmiljenjel« je prosil Gustav s povzdignjenima rokama. »Nedolžen sem, Lenora!«

Dekle je pritajilo solzo, ki ji je silila v oči, obrnilo se je, da odide.

»O, kaka krutost!« je zaklical ob-upan mladi mož. Za vse čase me zapuščaš, brez pozdrava, brez besede tolažila? Glu-ha si nasproti mojim prošnjam, brez občut-ka nasproti moji bolesti? Zgodi se! ... Svo-jo usodo prevzamem, ti si hotela!«

ni čudno. Načeloval ji je mož kremenitega značaja, navdušen hrvatski rodoljub, ki ni iskal svojih koristi ampak delal je le za blagor svojega naroda in to je bil — dr. Ante Starčević. V stranki je vladal mir. Toda po njegovi smrti je šlo vse narobe. Načelstva stranke se je polastil pokrščeni žid dr. Josip Frank in tedaj je pričela voziti stranka po vseh mogočih krivih potih. S tem seveda ni bil zadovoljen del pravašev, ki so zahtevali, naj stranka deluje po načelih pokojnega dr. Ante Starčevića in so izstopili iz stranke. Ustanovili so si novo stranko ki se imenuje »Starčevićeva stranka prava«, kateri je do nedavna načeloval dr. Mile Starčević, nečak pokojnega dr. Ante Starčevića. Tako sta nastali iz ene pravaške stranke dve stranki. Nehote me bo kdo vprašal, katera stranka je naši S. L. S. najbližja? Na to je pač lahek in enostaven odgovor. Ta stranka ni nobena druga kot »Starčevićeva stranka prava«, kateri načeljuje po smrti dr. Mile Starčevića dr. Matko Laginja, istrski drž. in dež. poslanec. Ta stranka ima isti program kot mi in zahteva združitev vseh avstrijskih Jugoslovanov v eno celoto na temelju hrvatskega državnega prava. Zato je ta stranka podala v hrvatskem sboru že dne 5. junija podobno deklaracijo kot »Jugoslovanski klub« dne 30. maja. Starčevićeva stranka prava šteje v sboru 12 poslancev, v ogrski parlament pa ne pošilja nobenih poslancev, ker ne priznava ogrsko-hrvatske nagodbe. Ta mesec je pričela izdajati svoj dnevnik »Hrvatska Država«. List je izborna urejevan in ga našim ljudem prav toplo priporočamo. Ta stranka je stranka bodočnosti in ni dvoma, da bo pri prihodnjih volitvah odnesla večino.

Druga pravaška stranka je takomenovana »čista stranka prava« ali »frankovci«. Kakšni so njih voditelji o tem bi se pač dalo marsikaj pisati. Kdor bere redno njihovo glasilo dnevnik »Hrvatska«, ga bo pač z gnusom vrgel od sebe. Veliki časi so našli ravno v tej stranki majhne ljudi. Kaj delajo ti ljudje ta stranka v praksi. Gledajo, da bi prišli na vsak način in pod vsako ceno na vlado, da bi potem mogli iti s kolum na svojega političnega nasprotnika. Zato so že na vse načine barantali v Budimpešti in zadnjič je že malo manjkalo, da ni bil imenovan njihov kandidat baron Rauch za bana. Sicer pa bomo enkrat tudi mi izpregovorili o mešetarijah te stranke na Dunaju in v Budimpešti. Frankovci so proti deklaraciji Jugoslovanov. Oni vidijo pred seboj le Hrvatsko. (Nekaj podobnega imamo tudi pri nas namreč — Kranjce.) Njihovo glasilo je »Hrvatska« ki ima okoli 2000 naročnikov, polovica gre menda zastonj. Ta stranka, ki šteje v sboru 10 poslancev, ne pošilja v Budimpešto delegatov ker stoji na stališču, »ali celo vlado meni, ali pa ničesar«. V zadnjem času napada njihovo glasilo dr. Kreka in dr. Korošca ter tako sekundira znanemu velemažarskemu glasilu »A Nap«. Seveda, da za tako stranko mi Slovenci ne moremo biti navdušeni.

Seljačka (= kmečka) stranka šteje sedaj v sboru le 3 poslance; pri zadnjih volitvah je izgubila nekaj mandatov. Njen predsednik je znani kmečki gospod ali pa gosposki kmet Stipe Radić, mož sicer zelo izobražen ali zelo nedosleden in ki večkrat prav pridno mlati po duhovnikih in po uredbah katoliške Cerkve. Ima svojo ti-

skarno in izdaja svoj tednik »Dom«; zelo znatno je zadolžen pri »Ljudski posojilnici« v Ljubljani — torej stoji denarno na slabih nogah. Ta stranka je in ni za deklaracijo »Jugoslov. kluba«. Izven strank sta dva pravaša Stjepan Zagorac in Marko Mileusić.

Najmočnejša in večinska stranka je hrvatsko-srbska koalicija, ki ima tudi celo vlado v svojih rokah. Stoji sicer na programu ogrsko-hrvatske nagodbe, gleda pa, da bi dobila od Mažarov počasi čim več pravic. Ta stranka ali vsaj ogromna večina te stranke je za deklaracijo »Jugoslov. kluba«, vendar si tega še ne upa glasno povedati — iz strahu pred Mažari. Čaka pa na pripraven trenutek, da to stori. Zakaj pa sedaj tega ne stori? Boji se za sebe. Kakor hitro bi hrvatsko-srbska koalicija podala izjavo, bi se moglo dogoditi, da razpuste Mažari hrvatski sabor in postavijo Hrvatski komisarja. V tem slučaju bi prišli brezdvomno na krmilo »frankovci«, ki bi izpeljali volitve po svojem receptu. Zato hrvatsko-srbska koalicija čaka in gleda v Avstrijo, kako se razvijajo pri nas razmere in — čaka na pripraven trenutek. Izdaja svoje glasilo dnevnik »Hrvatska Riječ«.

Takoimenovani unionisti so pa pravi mažaroni, ki vidijo rešitev Hrvatske le v ozkem objemu z Mažari. To so ljudje brez narodnega čuta, brez ljubezni do svobode, drugače pa imajo naslove kot grofi, baroni... Kadar bo na Hrvatskem res odločevalo ljudstvo, tedaj bo brezdvomno pomedlo s takimi brezdomovinskimi osebicami in jih vrglo med staro šaro. Ni treba povdarjati, da so proti jugoslovanski deklaraciji. Kadar ti gospodje kaj zelo »künstnega pogruntajo«, tedaj to prinesejo židovske »Novosti« ali pa poluradni »Jutarnji list«. Med ljudstvom nimajo nobene zaslombe.

Socialno demokratična stranka, ki je imela v prejšnjem sboru enega poslanca (Vitomir Korač), v tem sboru nima nobenega. Sedaj se pridno giblje. Izdaja tednik »Sloboda«, ki je zelo dobro urejevan. Soc. dem. stranka je za jugoslov. deklaracijo.

To so torej politične stranke na Hrvatskem. Za enkrat za razumevanje dovolj, pa drugič še kaj več.

Med brati in sestrami.

Kdo je v službi nasprotnikom? Razmere pred in med vojsko, ko so se naši narodni nasprotniki kakor stekli vrgli na slovensko ljudstvo ter ga mučili in zapirali njegove najboljše sinove, blatili ga in obrekovali, kratili mu vsako najenostavnejšo pravico ter grozili s še hujšimi nasilji, so našim voditeljem in ljudstvu samemu odprle oči. Nedvomno so te razmere pokazale, da je sedanjí položaj našega naroda nevdržljiv, da mu je v njem nemoč razvoj in obstoj, da nima od Nemcev in od vlade, ki je popolnoma zaslužena najstrastnejšim nemškim hujskačem in nestrpnostem, nobene pravice pričakovati, saj niti tega, kar nam temeljne postave naše države jamčijo pravic, noče dati. Še črv v prahu, vsaka stvar božja ima svoje pravice, za nas pa jih ne bi bilo? Vsaka stvar brani svoje življenje, svoj obstoj, in mi, naš slovenski narod tega ne bi smel? Zvesto je dajal naš narod državi vse, kar ji je dolžan in še več, ali nima zato tudi on kake pravice v njej,

ali nima on od države ničesar tirjati?! Da bi se mogel svobodno razvijati v avstrijski državi, da bi mogel si pripraviti boljšo bodočnost, da bi nehali vedni boji z Nemci in Mažari za obstoj, da bi torej prišli mirnejši časi brez narodnih bojev, zato so naši zastopniki dne 30. junija 1917 ob otvoritvi državnega zbora izjavili, da je naša poglobljena zahteva: Slovensko-hrvatski narod naj se združi v eno državno skupino, kateri vladar bodi naš cesar Karel I. Svojo srečo išče ta narod pod žezlom habsburških vladarjev, a ne kot hlapec drugih, slučajno večjih narodov, ampak kot enakovreden brat drugih avstrijskih narodov. Svoje domače razmere, svoje urade in šole, svoje gospodarstvo hoče sam voditi in upravljati. To je nekaj tako naravnega in pravičnega, da se le nespamet in hudobna volja mora nad tem spottikati. Kar je osebna svoboda za posameznega človeka, to je narodna svoboda za celi narod. Odpravljen je suženjski stan med ljudmi, naj ne bo tudi brezpravnih, zaslužjenih narodov, naj se tudi narodom podeli možnost za svobodni razvoj.

Ker pa nasprotniki stvarnih ugovorov zoper združitev vseh po raznih deželah razkosanih delov našega naroda nimajo in seveda ne morejo imeti, zato pa prihajajo po svoji stari navadi s sumničeni, podtikalnji in obrekovanji. Ker nasprotniki Nemčije, Francozi in Angleži, pravijo, da zahtevajo, naj se tudi malim narodom da svoboda, samoodločitev, trdijo naši ljubi nemškutarji, da smo mi v službi naših sovražnikov, Francozov in Angležev. Če ti kaj pametnega in pravičnega zahtevajo, ali je potem v njihovi službi, če tudi to zahteva, ker je tako prav in pametno? Če bi sovražniki rekli: sneg je bel, ali je v njihovi službi, kdor bi tudi isto trdil? Potem je pa tudi v angleški službi nemški cesar Viljem, ki je o veliki noči letos naznanil, da hoče, da se nemška, pruska ustava demokratizira, ljudstvu da več pravic in večji vpliv na vlado kot dosedaj, ententa, Francozi in Angleži zahtevajo isto! G. Linhart od »Štajerca«, primi na prihodnjem zborovanju Viljema pruskega za ušesa, ker je — po čudni zahtevi svoje pameti — v službi svojih največjih sovražnikov, saj zahteva, hoče isto kot oni. V isti službi sovražnikov je potem tudi večina nemškega državnega zbora, ker zahteva, naj se ustava v Nemčiji spremeni tako, da bode ljudstvo imelo v javnih zadevah moč in vpliv. Ravno ista pa je zahteva sovražnikov. V angleški službi je potem tudi naš cesar, ker hoče dati ljudstvu več pravic in narodom enakopravnost, kar hočejo tudi sovražniki, da se zgodi. V angleški službi je potem tudi naša vlada, ker zahteva, da mora — ne lastni narodi, ampak — Albanija postati samostojna, ljudstvu albanskemu se mora dati svoboda in prost razvoj. In mi ne zahtevamo ničesar drugega, kakor zahteva naša vlada za Albanijo, razun da hočemo biti v Avstriji in pod habsburškim vladarjem. Kar hoče naša vlada priboriti z velikimi žrtvami tujemu, divjemu narodu, to vendar gre po vsej pravici tudi nam. V službi sovražnikov so tisti Nemci in njih podrepniki, ki hočejo obdržati krivične razmere v Avstriji, ki hočejo slabejšje tlačiti, jim vzeti jezik na zemlji, kar je zoper božje, naravne in državne postave. Dokler bodo Nemci in Mažari take krivične razmere

hoteli ohraniti v Avstriji, tako dolgo bodo se sovražniki hoteli vmešavati v naše avstrijske razmere, tako dolgo je otežkočeno delo za mir. Če pa bodo avstrijski narodi dobili pravice, ki jim grejo, če bodo svobodni in jim bo omogočen vsestranski razvoj, in močnejši narodi ne bodo manjših in slabjših stiskali, potem sovražniki ne bodo imeli povoda, se v naše razmere vtikati, ugled Avstrije se bo vzdignil, njeni narodi ji bodo udani in zvesti, ker jim ni več mačeha, ampak mati, ki ljubi vse svoje otroke enako, njena moč bo rastla, spoštovana in upoštevana bo v krogu svetovnih držav. Če torej zahtevamo svobodo za svoj narod, ni to zahteva, ki je koristna samo za naš narod, ampak je tudi v korist Avstrije, v korist stalnemu miru med narodi in državami. Če bodo narodi v Avstriji svobodni in zadovoljni, bode na Avstriji imel celi svet vzgled, da je — kakor je zapisano nad vhodom v cesarski grad na Dunaju — pravičnost temelj državam. Naša zahteva ni torej v službi sovražnikov, ampak v službi Avstrije in pravičnosti.

Glasičnik.

Avstrijske krščanske tobačne delavške zveze.

C. kr. deželni predsednik na Kranjskem je odredil glede porabe petroleja in prometa s petrolejem: 1. Prodaja in dobivanje petroleja za druge namene, kakor za razsvetljavo, potem za razsvetljavo pri mesečni potrebi v množini čez 50 litrov. Zahtevo do prejema petroleja v druge namene, kakor za razsvetljavo je naznaniti pri oddelku za mineralna olja c. kr. trgovskega ministrstva, ravno tako tudi zahtevo do prejema petroleja za razsvetljavo, ako znaša mesečna potreba več kakor 50 litrov. Porabnik mora predložiti na trgovsko ministrstvo naslovljeno prošnjo najprej pristojnemu političnemu okrajnemu uradu, da potrdi pravilnost podatkov in primernost zahteve. Prošnja naj obsega: 1. ime prosilca; 2. predmet tozadevnega obrata ali zavoda; 3. kraj obrata ali zavoda; 4. napoved mesečne potrebe; 5. namen porabe; pri potrebi za razsvetljavo in za drug namen je naznaniti, koliko zahtevane množine odpade na en ali drug namen; 6. natančnejšo obrazložitev okoliščin, ki opravičujejo zahtevo navedene množine za navedeni namen; 7. napoved, zakaj se ne more petrolej nadomestiti z drugim materijalom (posebno če se zahteva petrolej za razsvetljavo); 8. napoved zaloge petroleja, eventualno izjavo, da stranka nima petroleja; 9. izjavo, da so podatki navedeni po najboljši vednosti in vesti. Od političnega oblastva potrjeno prošnjo mora stranka predložiti trgovskemu ministrstvu (oddelek za mineralna olja). Če se prizna zahteva, potem se nakaže petrolej potom petrolejske centrale pri določni oddajalnici. — 2. Prodaja in dobivanje petroleja za razsvetljavo pri mesečni porabi do 50 litrov: Petrolej za razsvetljavo pri mesečni potrebi do večjemu 50 litrov se odda iz množine petroleja, ki je nakazana političnemu okraju in se sme le po naslednjih navodilih prodajati in dobivati. Nadrobno nakupovati petrolej imajo pravico: 1. predstojniki gospodarstev, katerih stanovanja ali ločeni deli stanovanja nimajo niti plina niti elek-

trične luči, ki so torej v dotičnih prostorih edinole navezani na petrolejsko razsvetljavo; 2. obrtniki, ki so v svojih obratovališčih tudi edinole navezani na petrolejsko razsvetljavo; 3. lastniki kmetijstev, ki so za najpotrebnejšo razsvetljavo svojih gospodarskih poslopij navezani edinole na petrolejsko razsvetljavo; 4. predstojniki uradov, uradnih mest in zavodov za najpotrebnejšo razsvetljavo uradnih prostorov, navezanih na petrolejsko razsvetljavo in drugih objektov, ki se morajo na podstavi javnopravne obveznosti brezpogojno razsvetljevati. Tisti, ki so upravičeni do prejema, ne smejo izkoristiti te pravice, dokler imajo v zalogi še dovolj petroleja za najnujnejšo potrebo. Od pravice, prejemati petrolej iz petrolejskih množin, ki so se na podstavi tega ukaza spravile v promet, so izključena vojaška oblastva, dalje zasebne in civilne bolnišnice, v kolikor gre za posteljne ustanove za vojaške osebe, dalje zdravstveni zavodi avstrijske družbe Rdečega križa in železniška podjetja, ki služijo javnemu prometu. Enako tudi železniški uslužbenci, ki so od železniških podjetij nastanjeni v kolodvorskih poslopijih. Politično okrajno oblastvo — oziroma z njegovim pooblastilom občinsko oblastvo — določa z ziro na petrolejske množine, ki so na razpolago, od primera do primera množino petroleja, ki jo more upravičenec dobiti s prejemno izkaznico ter izda dotično prejemno izkaznico. Glede oddaje petroleja upravičencem navedenim v § 3. pod točko 4. sme izdati politično okrajno oblastvo posebne odredbe, pri čemur se sme oddati mesečno do 50 litrov naenkrat, toda ne več kot zahteva najsilnejša potreba. Enako sme nakazati politično okrajno oblastvo združenim zavodom, dalje večjim obrtnim in industrijskim obratom, toda le za razsvetljavo obratovališč, dalje večjim gospodarskim podjetjem, toda le za razsvetljavo prostorov gospodarskega obrata, petrolej v večjih množinah, in sicer do 50 litrov na mesec, toda le v primeri najsilnejše potrebe. V prvem in drugem odstavku navedeni porabniki, kakor tudi porabniki, ki dobivajo petrolej potom trgovskega ministrstva, nimajo pravice do petroleja na podlagi prejemnih izkaznic po splošnih predpisih. Politično okrajno oblastvo določa oskrbovalne okoliše, v katerih se vrši od določenega kraja nadrobna prodaja petroleja porabnikom za razsvetljavo njihovih v oskrbovalnem okolišu ležečih prostorov in poslopij ter trgovce, ki oskrbujejo nadrobno prodajo. Petrolej se sme kupiti le pri trgovcu, v čigar oskrbovalnem okolišu leži poslopije, ki se naj razsvetljuje, in le takim upravičencem sme prodajati trgovec petrolej. Trgovci smejo oddati petrolej le proti nje zadevajoči prejemni izkaznici, glaseči se

na ime, in sicer v množinah in v času, ki je naveden v nakaznici. Trgovec mora vse kupcem petroleja odvzeti prejemne izkaznice z zabeležnimi knjigami (§ 11.) vred shraniti in na zahtevo predložiti oblastvu ali njega kontrolnim organom. Upravičenci morajo naznaniti potrebo petroleja pri občinskem uradu. Politično okrajno oblastvo sme predpisati, da se mora izkazati pravica do prejema — posebno v večjih krajih na določen način. Občinski urad mora znamenovati prijave po vrsti dohoda in izdati prejemne izkaznice, glaseče se na določenegega trgovca v enaki vrsti, dokler niso izčrpane občini dodeljene množine petroleja. Oni upravičenci, ki ne dobijo petroleja, ker je zaloge petroleja izčrpana, se morajo pri naslednji razdelitvi najpoprej upoštevati.

Izdajatelj in odgovorni urednik **Mihael Moškerc.**
Tisk Katoliške Tiskarne.

Najboljša in najcenejša zabava
v Ljubljani je v

Kino Central

v deželnem gledališču.

Obiskujte vedno »Kino Central«, kjer se za mal denar dobi bogato razvedrilo!

Gospodarska zveza v Ljubljani

ima v zalogi

jedilno olje, čaj, kakor tudi vse drugo specerijsko blago.

Oddaja na debelo!

Za Ljubljano in okolico je otvorila

mesnico

v semenišču v Šolskem drevoredu

kakor tudi

specerijsko trgovino

na Dunajski cesti šte. 30.

Kdor pristopi kot član h „Gospodarski zvezi“, dobi izkaznico, s katero ima pravico do nakupa v mesnici in trgovini.

A. & E. SKABERNÉ, Mestni trg šte. 10

Velika zaloga manufakturnega blaga, različno sukno za moške obleke, volneno blago, kakor ševijoti, popelin, delen, itd. za ženske obleke. — Perilno blago, cefirji, kambriki, batisti v bogati izbiri. Različno platno in šifoni v vseh kakovostih in širinah; potrebšine za krojače in šivilje. Flanelaste in šivane odeje, različne preproge za postelje, kakor tudi cele garniture. — Novosti v volnenih in svilenih robcih in šalih. Namizni prtji, servijeti in brisalke iz platna in damasta.

Priznana nizke cenel

Posebni oddelek za pletenine in perilo. Vse vrste spodnje obleke za ženske in moške, kakor: srajce, hlače, krila, bodisi iz šifona ali pa tudi pletene iz volne ali bombaža. — Največja izbira v nogavicah v vseh barvah kakor tudi v vseh velikostih za otroke. — Predpasniki najnovjših krojev iz pisanega blaga, šifona, listra in klota. Stezniki ali moderci od najcenejših do najfinejših. Fini batistasti, platneni in šifonasti žepni robci. — Zaloga gosjega perja in puha.

Vedno sveže blago!